kanos, gausūs strėlių antgaliai, išmėtyti ir sulaužyti radiniai bei gyvulių kaulai.

Nėra jokios abejonės, kad senoviniai Kaukų-Obelytės piliakalnio gyventojai yra buvę žemdirbiai ir gyvulių augintojai. Apie žemdirbystę liudija rasti akmenys trintuvai, trinamosios girnos, taip pat apdegę grūdai, kurių rasta dideli kiekiai. Kaukų piliakalniui ypač būdingi ankštiniai javai. Varpinių grūdų nerasta. Pilies gyventojai, matyt, sunaudojo juos maistui, tuo tarpu ankštinių grūdų dar būta ir atsargų. Didelę reikšmę turėjo verpimas, puodininkystė ir metalų apdirbimas. Apie tai sprendžiama iš gausių verpstukų, puodų šukių, vietinių metalo dirbinių, taip pat gargažių ir liejimo formų. Piliakalnio sunaikinimas primena Vygando Marburgiečio aprašytą Margirio pilies tragediją.

Kaukų-Obelytės piliakalnių tyrinėjimai svarbūs ir Užnemunės gyvenamumo klausimo sprendimui. Nuo pat pirmųjų m. e. amžių iki XIV a. pradžios čia gyventa vietinių tų pačių lietuvių giminių gyventojų, jokių etninių pakitimų konstatuoti negalima. Visa tai turi padėti patikslinti teorijas dėl Užnemunės gyvenamumo problemų, gana gyvai keltų tiek ankstyvesnių tyrinėtojų, tiek ir mūsų dienų mokslininkų.

RUMBONIŲ PILIAKALNIO, ALYTAUS RAJ., GYVENVIETĖS KASINĖJIMAI 1969 METAIS

DALIA ANDRAŠIŪNAITĖ

Rumbonių piliakalnis yra Alytaus rajono Rumbonių kaime, Nemuno ir mažo upelio, kartais vadinamo Pilupiu, santakoje. Iš rytų pusės piliakalnį saugo Nemunas, iš šiaurės — gilus Pilupio slėnis, o iš vakarų piliakalnį nuo kitų kalvų skiria 12 m pločio griovys.

1968 m. vakarinėje piliakalnio papėdėje, 12—14 m nuo piliakalnio, kolūkis iškasė žvyrduobę, sunaikindamas beveik visą piliakalnį supusį griovį ir dalį prie piliakalnio esančios senosios gyvenvietės. Tarp žvyrduobės ir upelio liko siauras žemės ruožas su kultūriniu sluoksniu. Šis ruožas buvo nutarta ištirti.

1969 m. liepos 21—27 dienomis tai ir padaryta [1]. Tiriamojo ploto ilgis iš rytų į vakarus — 16 m, o plotis tarp upelio šlaito šiaurėje ir žvyrduobės pietuose plačiausioje vietoje — 7 m, siauriausioje — 0,5 m. Iš viso ištirtas 51 m^2 plotas apie 27 m nuo piliakalnio pašlaitės.

Nuėmus velėną, nuvalius žvyrduobės šlaitus, pasirodė, kad kultūrinis sluoksnis prasideda 30 m nuo piliakalnio. Iš pradžių labai nežymus ir plonas (5—10 cm storio), einant tolyn nuo piliakalnio į vakarus, storėja. Tyrinėto ploto vakariniame pakraštyje kultūrinis sluoksnis 80 cm storio.

39 m nuo piliakalnio ir 4 m nuo upelio šlaito 30 cm gylyje nuo žemės paviršiaus atidengtas židinys. Dalis židinio jau buvo nuvirtusi į žvyrduobę. Išliko 40 cm skersmens beveik apskritos formos akmenų grindinėlis iš nedidelių (9—10 cm skersmens) akmenėlių dviem sluoksniais. Po grindiniu buvo 30 cm gylio duobė. Židinyje ir po grindiniu rasta degėsių, pelenų, apdegusių gyvulių kaulų, puodų šukių. Apie židinį plūkta molio aikštelė, kurioje taip pat matyti degėsių pėdsakai.

80 cm nuo židinio į šiaurę (arčiau upelio) atidengta kita kelių stambesnių akmenų grupė. Tarp jų daug degėsių, šukių, pelenų liekanų. 1 m nuo židinio į vakarus rasta trečia keleto akmenų grupė. Tarp židinio ir minėtų dviejų akmenų grupių kultūrinio sluoksnio storis siekė iki 60 cm, kai tuo tarpu už jų kultūrinio sluoksnio storis nesiekė daugiau kaip 30—40 cm. Žemė čia labai tamsi, su degėsiais, randame apdegusio molio gabalų, daug puodų šukių, gyvulių kaulų, šerno ilčių, ragų. Buvo matyti 6 cm skersmens apskritų stulpelių žymės, kurios ėjo eilėmis prie plūkto molio aikštelės.

Pačiame vakariniame tyrinėto ploto pakraštyje kultūrinis sluoksnis staigiai gilėjo ir pasiekė 80 cm. Čia 60 cm gylyje rasta stambių grublėtų šukių krūvelė, atrodo, vieno puodo. Puodas turėjo apie 25 cm aukščio, sienelės beveik statmenos ir puodas į viršų tik nežymiai

---

[1] Archeologinius kasinėjimus vykdė Alytaus kraštotyros muziejaus direktorius H. Lizdenis ir Trakų istorijos muziejaus vyr. fondų saugotoja D. Andrašiūnaitė. Radiniai saugomi Alytaus kraštotyros muziejuje.

platėja, ties anga pakraštėlis nežymiai užlenktas. Sienelių storis 1 cm, grublėtumas — stambus.

Pagrindiniai radiniai — puodų šukės. Keramika beveik visa grublėta. Puodai buvę storomis sienelėmis, ir visur grublėtumas stambus. Šukių grublėtu paviršiumi rasta 400, brūkšniuotu — vos 5, lygiu — 20, juoda blizganti šukė lygiu paviršiumi — 1. Be šukių, rasta gyvulių kaulų, ragų, šerno ilčių, apdegusio molio gabalų.

Sprendžiant iš rastosios keramikos, atrodo, kad, kasdamas kolūkis suardė dalį šalia piliakalnio buvusios VII—VIII a. gyvenvietės. Dalis gyvenvietės yra toliau į vakarus ariamame lauke.

Ištyrus šį siaurą žemės ruoželį, žvyrduobę kolūkis užvertė.

KAPSUKO APYLINKIŲ PILIAKALNIŲ TYRINĖJIMAI 1968 METAIS

VYTAUTAS DAUGUDIS

Pradėjus ties Kapsuku statyti Šešupės užtvanką, iškilo reikalas ištirti netoli jos esančius archeologinius paminklus, kuriems vėliau grėsė sunaikinimas. Todėl buvo ištirtas Kumelionių piliakalnis, esąs 1,5 km į pietus nuo Kapsuko, ir pietvakarinėje miesto dalyje, esą Meškučių-Kapsuko piliakalnio likučiai [1]. Abu piliakalniai yra tik apie 2 km vienas nuo kito, kairiame Šešupės krante.

Kumelionių piliakalnis įrengtas Šešupės kranto kyšulyje, ties jos santaka su Uosupeliu. Šis kyšulys virš upės šiuo metu yra apie 17 m. Iš rytų piliakalnį juosia Šešupė, iš pietų — gilus jos slėnis, iš šiaurės — taip pat gilus Uosupelio slėnis ir tik iš vakarų prie jo prieina dirbami

[1] Kasinėjo Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos instituto ir Kultūros ministerijos Mokslinės-metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologinė ekspedicija. Tyrinėjimų ataskaitos yra Lietuvos TSR MA Istorijos institute, o radiniai — Lietuvos TSR Istorijos-etnografijos muziejuje. Trumpa informacija apie kasinėjimus paskelbta. Žr.: **В. В. Даугудис,** Раскопки городищ близ г. Капсукас.— Археологические открытия 1968 г., Москва, 1969, p. 358—359.